

EDIČNÁ ČINNOSŤ ÚSTAVU DEJÍN TRNAVSKEJ UNIVERZITY V ROKU 2020

PHDR. HENRIETA ŽAŽOVÁ, PHD.

The article presents the publishing activities of the Institute of History of Trnava University in 2020. Last year, the Institute published two works on the occasion of the 385th anniversary of the establishment of the Historical University of Trnava (1635 – 1777). The first title, *Fons Tyrnaviensis VIII*, deals with the university's festivities held from 2018 to 2019 and contains studies on personalities related to the Historical Trnava University, including reports, materials and reviews on various topics. The second title is a peer-reviewed collection of papers *Sapientia aedificavit sibi Domum. Budovy Trnavskej univerzity v Trnave* (Eng. *Buildings of the Trnava University in Trnava*). The work is divided into two parts. The first part contains four studies on the buildings of the Historical Trnava University. Three papers included in the second part provide an overview of the buildings of the present-day Trnava University, which was restored in 1992.

Keywords: Institute of History of Trnava University; Trnava University; publishing activities

✉ henrieta.zazova@truni.sk
🏠 The Institute of History of Trnava University
Hornopotočná 23
918 43 Trnava
🌐 <https://www.truni.sk/ustav-dejin-trnavskej-univerzity>

Ústav dejín Trnavskej univerzity vznikol uznesením Akademického senátu Trnavskej univerzity pred dvomi desaťročiami v roku 2001. Jeho poslaním je dokumentácia dejín pôvodnej i obnovenej Trnavskej univerzity. Dokumentácia sa uskutočňuje výskumnou, evidenčnou a vedeckou činnosťou, ktorej výsledky sú pravidelne publikované.

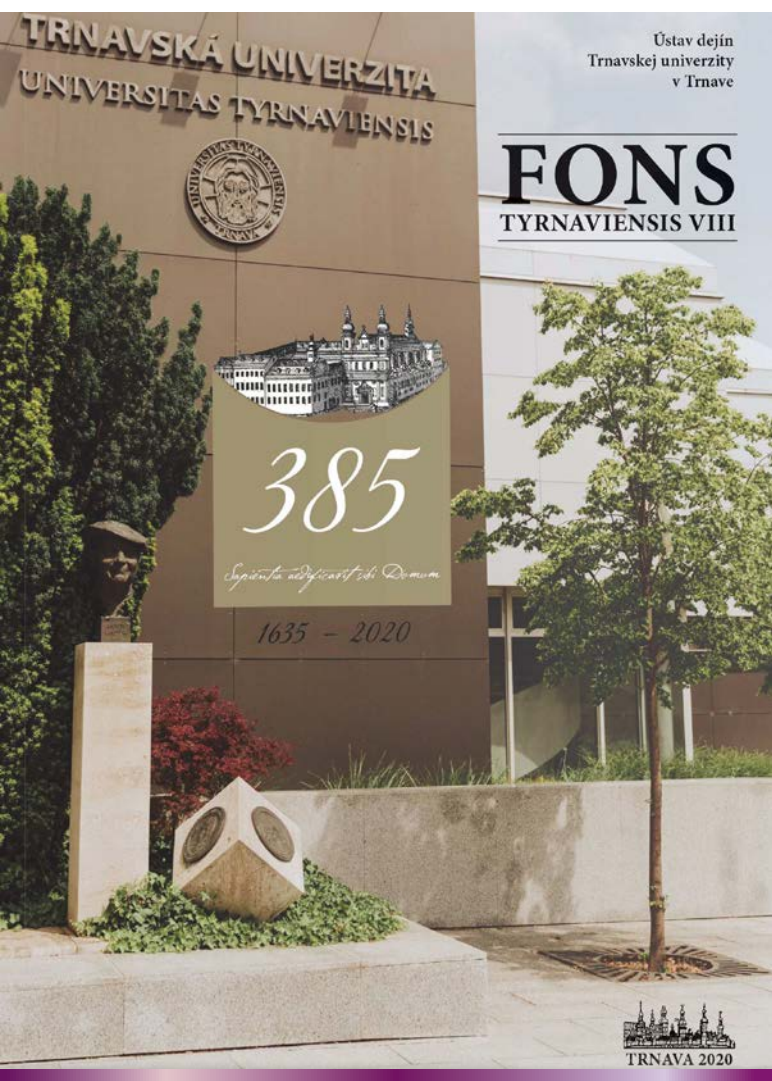
Súčasťou tohto univerzitného pracoviska je aj Archív Trnavskej univerzity v Trnave, ktorý uchováva a eviduje dokumenty od obnovenia Trnavskej univerzity v Trnave v roku 1992. Pracovníci ústavu dejín zároveň poskytujú odbornej i laickej verejnosti konzultácie a sprístupňujú uchovávané archívne dokumenty pre potreby všeobecného bádania.

V roku 2020 uplynulo 385 rokov od založenia historickej Trnavskej univerzity (1635 – 1777). Pri tejto príležitosti ústav dejín vydal dve publikácie *Sapientia aedificavit sibi Domum. Budovy Trnavskej univerzity v Trnave* a *Fons Tyrnaviensis VIII*. Zborník

Fons Tyrnaviensis založil prvý riaditeľ ústavu Jozef Šimončíč (1928 – 2020) ako tlačové fórum na publikovanie príspevkov o histórii Trnavskej univerzity či osobnostiach a udalostiach spojených s univerzitou a mestom Trnava v širšom dejinnom kontexte. Prvý zväzok bol publikovaný v roku 2006 a od roku 2013, keď bol uverejnený piaty diel, sa jeho obsah ustálil a tvoria ho štyri kapitoly (*Univerzitné slávnosti; Štúdie; Správy, materiály; Recenzie*).

Editormi recenzovaného zborníka **Fons Tyrnaviensis VIII** sú pracovníci ústavu dejín Marián Manák (riaditeľ) a Henrieta Žažová (vedeckovýskumná pracovníčka). Prvá kapitola *Univerzitné slávnosti* obsahuje prejavy z rôznych akademických ceremónií a univerzitných podujatí, ktoré sa uskutočnili na Trnavskej univerzite v rokoch 2018 a 2019. *Cenu Martina Palkoviča* odovzdal rektor univerzity pri príležitosti Dňa učiteľov za vynikajúce výsledky v pedagogickej činnosti v roku 2018 štyrom vysokoškolským pedagógom (P. Halama, M. Linkešová, M. Káčer, J. Boroňová) a za čestných doktorov boli vymenovaní dvaja laureáti (F. Mikloško, V. Lechta). Univerzita si v zborníku pripomína aj osobnosti, ktorým bol na jej pôde udelený titul Doctor honoris causa. V roku 2018 sa konalo podujatie s názvom *Pocta...* venované prvému rektorovi Trnavskej univerzity Antonovi Hajdukovi a v roku 2019 rímskokatolíckemu kňazovi a disidentovi Antonovi Srhoľcovi. Z oboch spomienkových stretnutí sú uverejnené správy a fotografie, ako aj spomienka na zosnulého emeritného rektora Pavla Blahu († 29. 5. 2018).

Zborník tiež obsahuje prejavy zo slávnostných otvorení akademických rokov 2018/2019 a 2019/2020, z aktu odovzdania *Zlatých medailí Trnavskej univerzity* (J. Ďurica, A. Filipek), inaugurácie dekana Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity či osláv 20. výročia obnovenia Právnickej fakulty Trnavskej univerzity. V roku 2019 bola *Cena Antona Hajduka* za vynikajúce výsledky v tvorivej činnosti udelená trom laureátom (O. Kaščák, I. Gerát, J. Kyselica) a trom vysokoškolským profesorom bol udelený titul čestného doktora Trnavskej univerzity (O. Chytil, D. J. West, M. Novotná). Významnou udalosťou na jar v roku 2019 bola voľba nového rektora. Oba kandidáti (R. Bílik, V. Rábik) pripravili návrhy koncepcie rozvoja a riadenia Trnavskej univerzity v rokoch 2019 – 2023. Za nového rektora bol zvolený profesor René Bílik, ktorý bol slávnostne inaugurovaný symbolicky v deň otvorenia historickej

Obálka zborníka *Fons Tyrnaviensis VIII*

Trnavskej univerzity – 13. novembra. Príhovory z akademickej ceremónie sú taktiež publikované. Kapitola *Štúdie* obsahuje päť príspevkov. Medicínskej tematike sú venované tri, keďže univerzita si pripomenula 250. výročie otvorenia lekárskej fakulty v roku 1770. Jej študenti vykonávali klinickú prax aj v mestskom Špitáli sv. Kríža, ktorému je venovaná štúdia H. Žažovej (*Z minulosti stredovekých špitálov. Špitál sv. Kríža a Kostol sv. Heleny v Trnave*). Profesora anatómie Václava Trnku predstavil V. Bartůšek (*Významný lekář Dr. Václav Trnka, rytíř z Křovic /1739 – 1791/. Poznámky k původu i mládí v Táboře a též k dalšímu životu v Uhrách /na Slovensku a v Maďarsku/*) a hlohovských lekárníkov, z ktorých niektorí študovali na jezuitskom gymnáziu, na tzv. Fakulte jazykov Trnavskej univerzity, vo svojom príspevku priblížil R. Ragač (*Hlohoveckí lekárnici a lekárne v ranonovovekých písomných prameňoch*). Autorská dvojica A. Švecová a E. Juríková sa venovala dielu profesora Právnickej fakulty historickej Trnavskej univerzity Pavla Klosa: *Prax čiže procesný poriadok používaný na cirkevných súdoch Mariansko-apoštolského Uhorského kráľovstva (Trnavský profesor uhorského práva Pavol Klos a jeho prínos k rozvoju uhorského právneho myslenia)*. Latinský prepis a preklad nekrológu profesora estetiky Juraja Szerdahelyho na profesora astronómie, prvého riaditeľa trnavského univerzitného observatória Františka Weissa, publikovala K. Karabová (*Smútočná reč na zosnulého profesora matematiky a astronómie Františka Weissa*).

Tretia kapitola *Správy, materiály* obsahuje pomôcku na štúdium archívnych dokumentov jezuitskej proveniencie – jezuitský slovník historických termínov a základných archívnych pojmov (J. Šimončíč, W. Gramatowski). Taktiež sú tu uverejnené správy o podujatiach Katedry histórie Filozofickej fakulty Trnavskej univerzity, ktoré boli venované výročiam historických medzníkov, tzv. osmičkovým rokom, či výstave jubilejného architekta Emila Belluša (A. Kobetič). Ústav dejín si pripomenul 90. narodeniny prvého riaditeľa profesora Jozefa Šimončíča (H. Žažová) a organizoval workshop o budovách Trnavskej univerzity (A. Kobetič). V poslednej kapitole *Recenzie* sú uverejnené posudky siedmich vedeckých diel a jedného periodika, odborného cirkevného časopisu *Magyar Sion* (ročníky 2017 – 2019).

Zborník **Sapientia aedificavit sibi Domum. Budovy Trnavskej univerzity v Trnave** je ďalšou pub-

SAPIENTIA AEDIFICAVIT SIBI DOMUM

Budovy
Trnavskej univerzity
v Trnave

Obálka publikácie *Sapientia aedificavit sibi Domum. Budovy Trnavskej univerzity v Trnave*

likáciou ústavu dejín, ktorý systematicky vydáva monografické reprezentatívne diela o obnovenej i historickej Trnavskej univerzite (napr. *Rektori Trnavskej univerzity 1635 – 1777, 1992 – 2008; Insígnie a akademické obrady Trnavskej univerzity; Dejiny observatória na Trnavskej univerzite 1756 – 1785; Ave Tyrnavia! Opera impressa Tyrnaviae typis academicis 1648 – 1777; Svet akademických ceremónií. Trnavská univerzita v Trnave a i.*). Editorkou zborníka je Henrieta Žažová. Úvodné slovo rektora Reného Bílika (*O mágii skutočného*) a editorky (*Sapientia aedificavit sibi Domum*) je publikované aj v anglickom jazyku. Dielo je rozdelené na dve časti a za každým príspevkom je anglické resumé. Na záver je zaradená kapitola *O autoroch*. Prvá časť *Budovy historickej Trnavskej univerzity* obsahuje štyri štúdie. D. Fridrichová približuje topografiu tretej mestskej štvrte v Trnave v 16. storočí (*Pramenné východiská pre výskum historickej topografie Trnavy v 16. storočí /so zreteľom na tretiu mestskú štvrť/*). V roku 1615 sa tu usadili jezuiti, ktorí prevzali poškodený stredove-

ký kláštorový komplex s Kostolom sv. Jána Krstiteľa po dominikánoch a následne vybudovali na jeho mieste nové kolégium so vzdelávacími inštitúciami a moderný ranobarokový kostol. Vývoj urbanizmu a postupnú výstavbu univerzitných objektov mapuje H. Žažová (*Proces formovania univerzitného areálu v Trnave*). I. Gojdič predstavuje výsledky architektonicko-historického a terénneho výskumu jedného z kolégií Trnavskej univerzity – generálneho seminára, tiež nazývaného Rubrorum podľa farby červeného odevu bohoslovcov (*Generálny seminár – Rubrorum – najmladší objekt univerzitných budov v Trnave*). Mimo mestských hradieb v Trnave bol v 17. storočí vybudovaný lazaret s Kaplnkou sv. Fabiána a Šebastiána, v ktorom praxovali v rokoch 1770 – 1777 aj poslucháči medicíny na Trnavskej univerzite. Závery archívneho a archeologického bádania tohto objektu prezentuje A. Hološová s E. Hrnčiarikom (*Zaniknutý trnavský lazaret*).

V druhej časti zborníka sú tri príspevky venované budovám obnovenej Trnavskej univerzity. Podrobný

prehľad o sídlach jednotlivých fakúlt a univerzitných pracovísk, spôsobe ich nadobudnutia a využití približuje referát M. Manáka (*Budovy Trnavskej univerzity v Trnave*). Budova Právnickej fakulty TU na Kollárovej ulici v Trnave patrí k významným funkcionalistickým stavbám, ktorú v rokoch 1931 – 1934 postavili podľa plánov českých architektov Jaroslava Linharta a Františka Faulhammera pre bývalú okresnú nemocenskú poisťovňu. Proces výstavby a zachované hodnotné architektonické detaily tejto národnej kultúrnej pamiatky po komplexnej obnove v rokoch 2004 – 2008 predstavuje E. Šabíková (*Budova právnickej fakulty – významná funkcionalistická pamiatka*).

V súčasnosti Trnavská univerzita začala prestavbu chátrajúcej verejnej stavby na Rázusovej ulici na kongresové centrum. Pôvodne bola táto budova postavená s cieľom realizovať filmové predstavenia v Trnave ako v jednom z najstarších kín pochádzajúcich z prvej polovice dvadsiatych rokov 20. storočia. Detailne o jej osudoch informuje S. Jurčová (*Kiná v Trnave. Kino Radio/Sloboda*).

Tieto tituly, rovnako ako aj informácie o ďalších publikáciách vydaných
Ústavom dejín Trnavskej univerzity
(podrobne na webovej stránke <https://www.truni.sk/aktivity-ustavu-dejin>),
možno zakúpiť alebo získať v Ústave dejín TU po konzultácii e-mailom: ustavdejin@truni.sk.